

Κοινωνική Πολιτική

Τόμ. 14 (2021)

Καψάλης, Α. (2018) Μετανάστες Εργάτες στην Ελλάδα. Εργασιακές Σχέσεις και Μεταναστευτική Πολιτική στην Εποχή των Μνημονίων, Αθήνα: Τόπος.

Εβίνα Κυπραίου, Κατερίνα Σβερώνη

doi: [10.12681/sp.29086](https://doi.org/10.12681/sp.29086)

Copyright © 2021, Εβίνα Κυπραίου, Κατερίνα Σβερώνη

Άδεια χρήσης [Creative Commons Αναφορά 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Κυπραίου Ε., & Σβερώνη Κ. (2021). Καψάλης, Α. (2018) Μετανάστες Εργάτες στην Ελλάδα. Εργασιακές Σχέσεις και Μεταναστευτική Πολιτική στην Εποχή των Μνημονίων, Αθήνα: Τόπος. *Κοινωνική Πολιτική*, 14, 168–169.
<https://doi.org/10.12681/sp.29086>

Καψάλης, Α. (2018)
Μετανάστες Εργάτες στην Ελλάδα. Εργασιακές Σχέσεις και
Μεταναστευτική Πολιτική στην Εποχή των Μνημονίων, Αθήνα: Τόπος.

Εβίνα Κυπραίου¹ και Κατερίνα Σβερώνη²

Η κοινωνική πολιτική στην Ελλάδα χαρακτηρίζεται διαχρονικά από μια εγγενή λογική περιθωριοποίησης των μεταναστών, με αποτέλεσμα τη γεωγραφική και κλαδική ακινησία του πληθυσμού αυτού, αλλά και, κατά προέκταση, της ίδιας της επιστημονικής συζήτησης γύρω από όψεις κινητικότητας τους εν γένει. Αυτή ακριβώς η διάσταση αναδεικνύεται μέσα από τη μελέτη που παρουσιάζεται, η οποία αναλύει μέσα από το μεθοδολογικό εργαλείο του χρόνου τη σχέση του οικονομικού και του κοινωνικού πλαισίου εξέλιξης του φαινομένου της μετανάστευσης. Τα δύο κυριότερα ζητήματα που μελετώνται είναι αφενός η σχέση αλληλεπίδρασης μεταξύ μεταναστευτικής και εργασιακής πολιτικής και η αφετέρου η επάρκεια των υπάρχοντων επιστημονικών μεθόδων για την κατανόηση των επιμέρους εκφάνσεων της μετανάστευσης. Με αφορμή τις μνημονιακές επιταγές θεσπίζεται μια “ρυθμιστική τριχοτόμηση” της εργατικής νομοθεσίας, με καθοριστικό άξονα την απουσία κατάλληλων προβλέψεων για τη δίκαιη ρύθμιση τόσο της μετανάστευσης όσο και της εργασίας των μεταναστών.

Αρχικά, διαπιστώνεται ότι η εργασία αποτελεί το βασικό νομιμοποιητικό και ενταξιακό στοιχείο για τους μετανάστες στην Ελλάδα με συνέπεια η μεταναστευτική πολιτική να λαμβάνει μια έντονη εργασιοκεντρική διάσταση. Η παροχή προσωρινής διάρκειας αδειών εργασίας και διαμονής ως βασική πολιτική διαχείρισης των μεταναστεύσεων διαχρονικά στην Ελλάδα, ενισχύει στην πράξη την εδραίωση και τη διάδοση τόσο της παράτυπης παραμονής όσο και της παράνομης εργασίας. Η ιθαγένεια καθίσταται βασικό συστατικό νομιμοποίησης της διάκρισης των δικαιωμάτων που δύναται να απολαύσει κάθε μισθωτό της μιας και της άλλης κατηγορίας σε θεσμικό και πρακτικό επίπεδο.

Την περίοδο της οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα, στο πλαίσιο της συμμόρφωσης στις μνημονιακές επιταγές, παρατηρείται πρώτον η ραγδαία απορρύθμιση του εργατικού δικαίου και της κοινωνικής ασφάλισης, δεύτερον η διακήρυξη μιας κενής περιεχομένου εξαγγελίας αντιμετώπισης της παραβατικότητας στην εργασιακή, καθώς τρίτον η απουσία ειδικών ρυθμίσεων για τη μετανάστευση και την εργασία των μεταναστών. Παράλληλα, ειδικοί αλλά «ουδέτεροι» φαινομενικά κανόνες δικαίου εγκλωβίζουν τους μετανάστες σε συγκεκριμένους εργασιακούς κλάδους, ενώ τα εργατικά δικαιώματά τους καθορίζονται εν πολλοίς από το είδος και τη διάρκεια νόμιμης διαμονής τους. Μέσω αυτής της διακριτικής μεταχείρισης των μεταναστών στην αγορά εργασίας που οδηγεί σε αυξημένη επισφάλεια και υπερεξάρτηση του εργαζομένου από την εργοδοτική πλευρά, επιτείνεται η ευελιξία σε ένα ήδη ελαστικό εργασιακό περιβάλλον. Με πρόσχημα, μεταξύ άλλων,

1. ΠΜΣ «Ευρωπαϊκή Κοινωνική Πολιτική», Τμήμα Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου.

2. ΠΜΣ «Εφαρμοσμένη Γεωγραφία και Διαχείριση του Χώρου», Τμήμα Γεωγραφίας, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο.

τη ρύθμιση των μεταναστεύσεων, το εργατικό δίκαιο διαβρώνεται ως προς την καταστατική λειτουργία και αποστολή του εξυπηρετώντας ευθέως αλλότριες αλλά συγκεκριμένες οικονομικές και γεωπολιτικές σκοπιμότητες.

Ακολουθώντας τα διεθνή πρότυπα, το «μεταναστευτικό» εργατικό δίκαιο για τους μετανάστες στην Ελλάδα, εγκλωβίζει μεγάλο μέρος του πληθυσμού αυτού, μέσα από διάφορους μηχανισμούς, σε ένα καθεστώς διακρίσεων και εκμετάλλευσης, παραγκωνίζοντας έτσι θεσμικά κατοχυρωμένα δικαιώματα. Ορισμένες πολιτικές επιλογές φαίνεται να επηρεάζονται από μια υπόγεια συνεργασία πολιτικών και οικονομικών ελίτ με ισχυρούς επιχειρηματίες ή άλλους παίκτες που εξυπηρετούν συγκεκριμένα συμφέροντα. Στο πλαίσιο αυτό, η μεταναστευτική πολιτική που υιοθετείται αναπαράγει συγκεκριμένα στερεότυπα και παθογένειες. Οι “φωνές” που ακούγονται σε πολιτικό και δημόσιο λόγο σε σχέση με την ασφαλειοκεντρική προσέγγιση των μεταναστεύσεων έρχονται σε πλήρη αντίθεση με τις διαπιστωμένες ανάγκες σε εργατικά χέρια σε πολλούς κλάδους και επαγγέλματα, αλλά τελούν σε απόλυτη αρμονία με προσπάθειες προώθησης της ευελασφάλειας στην ελληνική αγορά εργασίας.

Είναι φανερό ότι η σχέση μεταναστευτικής πολιτικής και ρύθμισης της αγοράς εργασίας είναι αμφίδρομη. Η διαχείριση του μεταναστευτικού πίεσε προς αποστεθεροποίηση του ελληνικού εργασιακού περιβάλλοντος, μετατρέποντας την εργασία των μεταναστών σε μοχλό ταχέων διαδικασιών διεύρυνσης των στρατηγικών ευελιξίας και απορρύθμισης. Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με τη διόγκωση της οικονομικής κρίση ώθησε γοργά ολόκληρη την ελληνική αγορά εργασίας προς ένα γενικευμένο κλίμα επισφάλειας και εξατομικευμένων εργασιακών σχέσεων. Οι συνθήκες αυτές αφορούν αρχικά τις περισσότερες ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού με χαμηλή διαπραγματευτική δύναμη, όμως προοδευτικά επεκτείνονται στο σύνολο του εργατικού δυναμικού με όρους καθολικοποίησης ενός νέου υπερευέλκτου εργασιακού προτύπου.